

CALL FOR PAPERS

Den samtida migrationsromanen i Québec och Skandinavien: performativitet, betydelsebärande konflikter och kreolisering

Internationellt kollokvium, Åbo Akademi, 23-24 september, 2011

Kollokviet vill vara en mötesplats för litteraturvetare från två olika forskningsområden: romansk litteraturforskning rörande Québecks litteratur samt forskning om den samtida romanen i Skandinavien och Finland. Vi vill samla specialister för att öppna en dialog över kultur- och språkgränserna (främst franska och skandinaviska språk) om ämnet migration i vid bemärkelse i den samtida romanen.

I litteraturforskningen i Québec och t ex inom skandinavistiken vid tyska universitet är ämnet immigrations- och migrationslitteratur sedan några årtionden tillbaka ett viktigt forskningsfält. Forskningen har ofta behandlat migration i konkret mening, dvs. den invandrade författarens möte med det nya landet eller hans minne av eller avståndstagande från det gamla, men frågor om migrationslitteraturens reception har också undersökts. I Québec har en utvidgning av begreppet *migration* i litteraturen skett. Förutom att studera invandraren som ett uttryck för en kulturell alteritet, finns ett intresse för rörelsen mellan minoritets- och majoritetskultur, t ex mellan den indianska och den franskspråkiga befolkningen. Även de inhemska författarskapen i Québec har tagit intryck av migrationstematiken och behandlar denna i sina texter genom att tala om bland annat existentiell och social migration. Ytterligare andra frågar sig om det alls är relevant att tala om migration idag och om inte all litteratur efter poststrukturalismen behandlar just rörelse och en rörlig identitet. Här kan Régine Robins roman *La Québécoise* (1983) nämnas, vilken behandlar just den kulturella tillhörighetens omöjlighet.

I de skandinaviska länderna har begreppet migrationslitteratur tillämpats olika. Medan författare som Jonas Hassen Khemiri och Fateme Behros gett genren ett ansikte i Sverige, där begreppet invandrarlitteratur uppstår redan på 1970-talet, har denna typ av litteratur haft en svagare ställning i de andra nordiska länderna. Begreppet uppstår på 1980-talet i Norge och på 1990-talet i Danmark. Migrationsromanen i Skandinavien har analyserats av t ex Lars Wendelius, Ingeborg Kongslie och Wolfgang Behschnitt. När det gäller minoritets- och migrationslitteratur i ett nordiskt perspektiv har Satu Gröndahls forskning gett intressanta perspektiv på de kulturella och språkliga identitetsuttrycken i t ex romsk, kurdisk och tornedalsfinsk litteratur i Sverige. Om indianerna kan sägas utgöra ett exempel på inre migration i Québec, kan man studera inuiternas, samernas och finlandssvenskarnas litteratur med tonvikt på minoritetsgruppers kulturella rörelse i Norden.

Ett gemensamt drag i forskningsfältet är intresset för det dynamiska mötet. Det gäller dels mötet mellan subjektivitet och olika uttryck för kollektiv sanning, dels mötet mellan subjektivitet och dynamisk alteritet. Redan 1979 kommer Jean-François Lyotards bok *Det postmoderna villkoret* där mötet mellan utsägarer och olika kunskapsformer sätts i centrum. Benedict Anderson har visat på det godtyckliga i kollektiva trossatser i *Imagined communities* (1991) och i *The Location of*

Culture har Homi Bhabha (1994) påpekat utsägelsens (*enunciation*) betydelse för att förstå det dynamiska, praktiserade kulturella uttrycket. Paul Ricoeurs begrepp *narrativ identitet* visar på återberättandets betydelse och på samspelet mellan en statisk identitet (*mêmeté*) och en dynamisk sådan (*ipséité*) inom en individ. Begreppet kan vidare tjäna till att belysa mötet mellan denna typ av identitet och en likaledes rörlig alteritet.

Termen migrationsroman är ofta problematisk, dels därför att många av dessa författare ogärna vill låta sig etiketteras på det här sättet, dels därför att det i längden blir svårt att se på dessa författare som en isolerad grupp utanför ett lands nationella litterära kanon. Det är bl a av den anledningen som Simon Harel har föreslagit begreppet postexilens litteratur istället för migrationslitteratur.

Vår förståelse av begreppet migration är bred: det kan gälla den konkreta invandringen från ett land till ett annat, andragenerationens invandrades upplevelser, rörelsen från en kultur till en annan inom en given nation, migrationstematiken som den uttrycks i författarskap i majoritetskulturen, etc.

Utgångspunkten är att romanen ger en sann bild av världen och att det faktum att denna bild är fragmentarisk inte gör dess sanningshalt mindre. Inspirerade av teoretiker som Homi Bhabha, Simon Harel (*Les passages obligés de l'écriture migrante*) och Édouard Glissant / Patrick Chamoiseau (*L'intraitable beauté du monde: adresse à Barack Obama*), inbjuder vi till närläsning av det som vi öppet uttryckt kallar migrationsromanen i Skandinavien och Québec åren efter millennieskiftet. Vi är främst intresserade av texter skrivna på de olika ländernas nationella språk. Fokus för kollokviet är *inte* själva migrationsprocessen utan snarare hur romanen skildrar det som händer *efter* densamma. Vi vill samla diskussionen om en värld som kanske mindre kännetecknas av migrationens betydelse än av postmigration och samtidigt för att studera dess betydelsebärande motsättningar. Denna reflektion bör beröra något / några av följande teman:

Performativitet. Vilka typer av performativa akter (språkliga, etniska, sexuella, etc.) kommer till uttryck i den samtida romanen? Vilka är deras effekter?

Den betydelsebärande konflikten. Är invandrarans assimilation till majoritetskulturen en utopi och är det istället lämpligare att tala om den passionerade konflikten återkomst också på textnivå? Vilka är effekterna?

Kreolisering. Édouard Glissant talar om att världen kreoliseras, att det lokala och "svagare" uppgår i det större, bebländar sig med det och förändrar det. Vilka exempel kan ges på detta i den samtida romanen?

Exempel på frågeställningar:

- Om majoritetskulturens litteratur ses som en effekt av en föreställning om en gemenskap, hur ser växelverkan mellan författare ur majoritets- och minoritetskulturerna ut i dagens roman?
- Närvaron av kulturell, språklig och sexuell performativitet i den litterära texten signalerar utsägelsens och de mångfacetterade uttrycksmöjligheternas samspel. Är den ett uttryck för autenticitetssökande eller vad är dess djupare betydelse? Vilken roll spelar rhizomatisk identitet? Talar dagens roman om identitetens upphävande?

- Sherry Simon (2006) har lanserat begreppet *translation* i diskussionen om kulturmötet. Begreppet innefattar bl a attityden gentemot och tolkningen av den andra kulturen, en handling som utförs samtidigt som man behåller en distans till densamma. Vilken roll spelar den kulturella "översättningen" eller tolkningen på textnivå i den samtida romanen?

- Migrationslitteraturen kan studeras tematiskt, men man kan också koncentrera sig på receptionen av denna litteratur och på att betrakta dessa texter som något som fyller ett politiskt och socioekonomiskt tomrum. Är det så att säga politiskt korrekt att läsa romaner skrivna av invandrade författare? Vilket samband finns mellan migrationslitteraturens framgångar och politiska och socioekonomiska krafter i samhället?

- Hur ser förhållandet till den geografiska, poetiska eller subjektiva platsen ut i dagens roman? Hur skildras beboendeprocessen och hur visar romanerna på platsens transformation via subjektiviteten? På vilket sätt ger dagens roman uttryck för platsförskjutningar och förvrängningar av platsuppfattningen?

- Kan man tala om alteritet i den samtida romanen? Vilken typ gäller det i så fall: kulturell, etnisk, dialogisk, etisk? Vilka tendenser finns?

- Både Québec och Skandinavien är mångkulturella, postindustriella och "nordiska" områden. Vilka skillnader kan noteras mellan den samtida litteraturen i Québec, beläget i det unga invandrarlandet Kanada, och litteraturen i de gamla skandinaviska nationalstaterna? Och på vilket sätt skiljer sig finländska texter skrivna på det ena eller det andra nationella språket från de övriga? Är frågan om det nordiska relevant i dessa texter och hur definieras denna i så fall?

Huvudtalare: Wolfgang Behschnitt (Gent), Simon Harel (Montréal), Ingeborg Kongslien (Oslo)

Konferensbidrag accepteras på franska, svenska, danska, norska och engelska. Bidragens längd bör vara 20 minuter + 10 minuter för diskussion och frågor. Presentationsförslag (cirka 250 ord) insändes till Svante.Lindberg@abo.fi och Claus.Madsen@abo.fi senast den 15 april 2011.

Konferensavgift: meddelas senare.

För ytterligare upplysningar, kontakta:

Akademilektor Svante Lindberg, Franska språket och litteraturen, Åbo Akademi, Fabriksgatan 2, 20500 Åbo, Finland, telefon +358 (0)2-215 4362

Lektor Claus Madsen, Svenska språket, Åbo Akademi, Fabriksgatan 2, 20500 Åbo, Finland, tel. +358 (0)2- 215 4810